

Krvavi madeži na olimpijski zastavi

Zgodilo se je, kar se ne bi smelo nikdar zgoditi. Nasilje, maščevanje, sovražstvo, uboj so se nenadoma in nepričakovano pojavili sredi okolja, ki je tradicionalno namenjeno prijateljskemu in odkritemu srečanju med mladimi športniki vsega sveta. Olimpijske igre namreč nosijo s seboj poleg zgolj agonističnih užitkov tudi sproščeno in bratsko vzdušje, ki zmore povezati v homogeno športno manifestacijo predstavnike še tako različnih narodov, celo predstavnike narodov, ki v mednarodni areni stojijo na nasprotnih in sovražnih bregovih. V tem duhu so si zamišljali olimpijske igre že njihovi ustanovitelji — stari Grki, saj je znano iz zgodovine, da so prav v času olimpijskih iger prenehali z vsemi vojnimi posegi. Ta zgodovinska nit bratskega srečanja med ljudmi najrazličnejših narodnosti in plemen se je na letošnji jubilejni Münchenski olimpiadi žal pretrgala.

Peščica arabskih gverilcev je s svojim brezobzirnim in zločinskim napadom na stanovanje izraelskih športnikov in z vsem svojim ostalim ravnanjem dokazala, da je pripravljena v svojem političnem fanatizmu pregaziti vsakršno človeško vrednoto; kot taki se torej sami postavljajo na rob človeške družbe. S to svojo grozljivo potezo pa so si Palestinci še bolj zapravili zaupanje in solidarnost ljudi v svetu. Po izjavah predstavnikov iz arabskega sveta se zdi, da gverilci iz organizacije »Črni september« ne morejo več računati niti na pomoč, podporo in kritje arabskih držav. To namreč ni več gverila, ki se z vsemi silami, a lojalno bojuje za svoje zahteve, tu gre le še za nasilje zaradi nasilja.

In tudi če bi se ves ta sovražni in nesmielni nastop Palestincev ne odigral prav v olimpijskem obdobju in sredi športnih polj, bi ga morali vsi odločno obsoditi. Toda zaradi zelo premišljene izbire vdora v olimpijsko vzdušje gre postavljati ta poseg palestinskih komandosov samo in izključno na zločinsko raven.

Toda ob tem tragičnem dogodku moramo podčrtati še drugo dejstvo, ki pa ga je treba premišljeno in resno obravnavati, saj lahko predstavlja veliko nevarnost za ohranitev pristnega in poštenega odnosa v mednarodnem športu. Politika, in sicer kar najbolj degenerirana oblika zahrbtnega političnega boja, je z vso svojo nehumano in brutalno silo vdrla na nepolitična tla športnega sveta. Šport je treba obvarovati pred političnimi izigravanji, nasiljem in vsiljevanjem! In to zapisujemo kljub temu, da smo bili in smo še zdaj prepričani, da je olimpijski odbor pravilno ravnal, ko je izključil Rodezijo iz vrst nastopajočih držav. Treba je namreč razlikovati med različnimi športnimi sklepi, ki so

ČRNA ROKA NASILJA

Težka roka črnega nasilja je spet nečloveško posegla v sredo omikanega sveta in s svojo nerazumljivo logiko presenetila vse ljudi »dobre volje«. Za svoj tragični poseg, ki je zahteval vrsto človeških žrtev in ki je prvič v zgodovini na tako krut način omadeževal osnovno vzdušje in stoletne ideale olimpijskih iger, je skupina palestinskih zločincev potrebovala manj kot 24 ur časa.

Dinamika tragedije, ki se je v torek odigrala v olimpijskem naselju v Münchenu, je znana: Skupina oboroženih Palestincev zloglasne organizacije »Črni september« vdre v torek zjutraj v stanovanje izraelskih športnikov v olimpijskem naselju. Po kratkem spopadu sta dva Izraelca ubita in trije Palestinci ranjeni. Policija obkroži naselje in osami blok št. 31, kjer so zaprti fedaini z devetimi talci. Pričnejo se dolga pogajanja, saj Palestinci zahtevajo tri letala, ki naj jih skupno s talci prepeljejo v kako arabsko državo. V glavnem pa zahtevajo Palestinci od Izraela, da izpusti 200 arabskih pripornikov. Najvišje nemške oblasti, ki so se takoj zbrale v Münchenu, imajo težko delo, ker nekatere arabske države sporočijo, da ujetnikov ne bodo sprejele, oz. da jih bodo prav tako kot Palestince postavile pred sodišče. Na drugi strani pa tudi Izrael jasno sporoči, da ne bo popustil gverilcem. Zato so nemške varnostne sile poskušale v skrajni sili presenetiti pale-

stinske skrajneže. Ko so fedaini s talci prispeli na neko vojaško letališče, se je vnel kratek boj in menda ni človeka na svetu, ki ne bi vedel, kako se je spopad končal. Vseh 18 žrtev zdaj mučno in grozljivo teži na vest svobodnega sveta in še posebno na prijateljsko in lojalno vzdušje olimpijskega praznika mladosti in bratstva med narodi.

Ilegalna organizacija »Črni september« je nastala pred dobrim letom, ko se je skupina palestinskih skrajnežev ločila od osvobodilnega gibanja Palestincev Al Fatah. V tem letu se je uničevalna roka teh Palestincev pokazala pri raznih preusmeritvah letal, pri krvavem napadu skupine Japoncev na letališče v Tel Avivu, pri atentatu na terminal naftovoda v Trstu in s tem zadnjim zločinom, ki je oskrnil jubilejne olimpijske igre. K temu pa gre prišteti še neuspeli atentat na rimskem letališču pred kakim mesecem. Če naj napravimo nekaj tragičen obračun prvega leta delovanja organizacije »Črni september«, moramo najprej ugotoviti, da gre v bistvu za skupino podlih fanatikov, ki si ne upajo spopasti se z Izraelci na odprtem polju, ampak rovarijo proti njim na raznih koncih sveta in največkrat pošiljajo v nesrečo ljudi, ki nimajo ne z enim ne z drugimi nič skupnega. Zato se pa morajo povezovati z vsemi sorodnimi ekstremističnimi organizacijami po svetu: od »črnih panterjev« do tupamarosov, od kakšne Avangardie nazionale do neonacističnih nemških tolp in hrvaških ustašev. S tako mednarodno povezanostjo tudi vse te majhne, sicer nepomembne zločinske skupine prihajajo bolj do izraza in tako upajo, da bodo vsaka na svojem področju prej dosegle svoje podtalne načrte.

Prav nerazumljivo pa je, da utegnejo imeti te ilegalne skupine tudi delno kritje v demokratičnih zahodnih državah. Dogaja se celo, da policije nekaterih držav izrabljajo prisotnost (in s tem pomagajo desničarskim teroristom) teh skupin, zato da na določen način vodijo svojo varnostno službo ali celo svojo notranjo ureditev. Vsi, še prav posebno pa te države, se bodo morali nad Münchenskim zločinom zamisliti, koliko utegnejo biti tudi same posredno soodgovorne za podobne nastope raznih svetovnih skrajnežev.

Nam, zamejskim Slovincem pa zgornje ugotovitve potrjujejo, da nasilje, ki ga moramo še vedno prenašati s strani temnih fašističnih sil, ni kak osamljen primer, ampak se vključuje v vse nevarnejše svetovno gibanje. Zato da ohranimo svojo svobodo in svoje človečanske pravice kot ljudje in kot zamejski Slovenci, moramo biti enotni in odločni v zahtevah po odkrivanju in kaznovanju ljudi, ki nastopajo proti nam. Le na tak način bomo tudi sami v svojem majhnem svetu pripomogli, da se bo varnostni prostor človekove svobode in njegovih pravic po vsem svetu vedno bolj širil.

bolj ali manj vezani na politično stanje v določeni državi. In rodezijska reakcionarna vlada v skladu s svojo rasistično politiko ni dovolila svojim črnim atletom nastopati na olimpijskih igrah. Razumljivo je torej, da je ta nešportna poteza, ki izvira iz natančno določenega političnega nazora, izzvala politično reakcijo ostalih afriških držav. Da obvarujemo šport pred političnim vmešavanjem, je treba paziti, da ne bodo nekateri zlonamerni posamezniki izrabljali tako naivno gledanje. Ne gre namreč pozabiti, da je šport, prav tako kot politika, del našega vsakdanjega življenja. Povsem ločiti eno od drugega bi bilo prav tako zgrešeno, kot ju preveč vezati med sabo.

Ob koncu pa gre ponovno podčrtati, da ima napad na izraelske športnike v olimpijskem naselju prej zločinski značaj kot pa političnega. Želja vseh ljudi dobre volje — in to se je pokazalo tudi v vseh govorih raznih predstavnikov na žalni proslavi v sredo na olimpijskem stadionu — je, da bi olimpijski ogenj spet plapolal sredi mirnega in odkritega športnega sveta. In prav iz tega sveta naj bi vedno več ljudi črpalo moč in voljo ter hotenje, da bi se ustvaril boljši svet, daleč od podobnih nečloveških tragedij, kakor se je odigrala v torek v olimpijskem Münchenu.

i. t.

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 10. septembra, ob: 8.00 Koledar. 8.05 slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu. 9.45 W. A. Mozart: Godalni kvartet v d duru. 10.15 Poslušali boste. 11.15 »Koča strica Toma«. Po romanu Harriet Beecher-Stowe napisala Rita Mann, prevedla Deso Kraševac. 4. del. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Staro in novo v zabavni glasbi predstavljajo Naša gospa. 13.30-15.45 Glasba po željah. 15.45 »Gospe ubijajo gospode«. Radijska igra. Napisal M. Tonecki, prevedla N. Godonič. Režira J. Peterlin. 16.25 Za prijetno popoldne. 17.00 Šport in glasba. 18.00 Baletna glasba. 18.40 Semeni plošč. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratluka, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. 22.30 Radio Olimpia.

♦ PONEDELJEK, 11. septembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami, zanimivosti in glasba za poslušavke. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba. 18.00 Radio Olimpia. 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 18.30 Slavne simfonije. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 19.20 Jazz. 20.00 Športna tribuna. 21.30 Slovenski razgledi: Morje v slovenski literaturi - Flavist Fedja Rupel, pianist Aci Bertonec. Igor Štuhec: Sonata - Čemu so se smejali - Slovenski ansambli in zbori. 22.10 Romantične melodije. 22.30 Radio Olimpia.

♦ TOREK, 12. septembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratluka, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Saksofonist King Curtis in pianist Peter Nero. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba. 18.15 Umetnost. 18.30 Komorni koncert. Orglar Helmuth Walcha. 18.55 Glasbeni vrtljak. 19.10 Veliki detektiv iz kriminalik, prip. Franc Jeza. 19.20 Za najmlajše »Vitaminski R faktor«. 20.00 Šport. 20.30 A. Dvorak: Vrag in Katar, opera v treh dejanjih. V odmoru (21.15) »Pogled za kulise«, prip. Dušan Pertot. 22.40 Zabavna glasba.

♦ SREDA, 13. septembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba. 18.15 Umetnost. 18.30 Violinist Igor Ozim, pianist Marijan Lipovšek. 19.00 10 minut z Mino. 19.10 Higiena in zdravje. 19.20 Zbori in folklor. 20.00 Šport. 20.30 Simfonični koncert. V odmoru (21.10) Za vašo knjižno polico. 22.05 Zabavna glasba.

♦ ČETRTEK, 14. septembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba. 18.15 Umetnost. 18.30 V ljudskem tonu. 19.10 Costantino Mortati: Oseba, država in vmesne skupnosti. 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Šport. 20.30 »Za pravdo in srce«. Tragdijska. Napisal Anton Medved. Režira Stana Kopitar. 22.05 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 15. sept., ob: 7.00 Koledar. 11.30 Opoldne z vami, zanimivosti in glasba za poslušavke. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba. 18.15 Umetnost. 18.30 Simfonična glasba. 18.55 Srečanje v Riu. 19.10 Na počitnice. 19.20 Zbori in folklor. 20.00 Šport. 20.30 Gospodarstvo in delo. 20.45 Vokalno instrumentalni koncert. 21.20 V plesnem koraku. 22.05 Zabavna glasba.

♦ SOBOTA, 16. septembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 13.30-15.45 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio, oddaja za avtomobiliste. 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba. 18.15 Umetnost. 18.30 Baritonist Claudio Strudthoff, pianist Ennio Silvestri, Schubert: Šest samosplovov. 18.50 Orkester proti orkestru. 19.10 Radio Bednarik: Moja srečanja. 19.20 Revija zborovskega petja. 20.45 »Lepa Vida«. Balada. Dramatiziral Miroslav Košuta. 21.05 Rhytem and blues. 21.30 Vabilo na ples. 22.30 Zabavna glasba.

PREVEČ KURJIH JAJC

V Angliji so dognali, da je v tej državi preveč kurjih jajc, zato se kurjereja vedno manj izplača. Cene jajc so od minule zime do danes padle kar za polovico, zato namepravajo oblasti vzeti iz prometa 18 milijonov jajc, ki jih bodo porabili za prehrano v nerazvitih deželah ali pa jih bodo izvozili. Občutno nameravajo zmanjšati tudi število kokoši — nesnic.

Zanimivi premiki v italijanski politiki

Politična kriza v Italiji, zaradi katere je prišlo do spremembe v sestavi italijanske vlade z Andreottijem na čelu, se še zdaleč ni razčistila. Še pred volitvami v parlamentu za novo sredinsko vlado — je bilo jasno, da bo imela taka vlada zelo težko in verjetno tudi zelo kratko življenje. Edini, ki vanjo še verjamejo, ali se borijo zanjo, so liberalci in desno krilo Krščanske demokracije s Fanfanijevimi pristaši. Od sedanjih vladnih partnerjev pa so se že kritično izrazili najprej republikanci, pred kratkim pa še socialdemokrati. K temu pa gre pristaviti, da se je levica KD, ki se je v zadnjem času nekako povežala in okrepila okrog nekdanjega ministra Alda Mora, že od vsega začetka distancirala od podobnih novih vladnih poskusov.

Morda je prav ta nova slika znotraj KD prepričala nekdanjega predsednika Saragata, da je v imenu svoje socialdemokratske stranke ostro zavrnil formulo centristične vlade in nekatere nevarne sile, ki se kažejo v vodstvu italijanske države. Saragat je opozoril na novi golistični poskus v Italiji, ki naj vzpostavi konservativno in integralistično politiko v državi; v zunanji politiki pa se kaže ta golistični poskus v protievropskih težnjah nekaterih separatističnih krogov, ki so prisotni v sedanji vladi.

Saragat si torej želi, da bi se čimprej obnovila oblika levosredinske vlade z imeni La Malfa, Nenni, Moro. Izkušnje teh mesecev in potrebno razčiščenje v večjih strankah — tu je mislil gotovo na premike v KD in v svoji stranki — so garancija, da ne bo nova levosredinska vlada zašla v stare napake. Toda za to, da bo nova oblika take vlade res ustrezala potrebam sedanjega časa in sedanjega stanja v državi, morajo tudi socialisti še razčistiti nekatera svoja stališča. Upati je, da bo socialistični kongres novembra v Genovi

razčistil nejasne odnose in s tem odločilno pripomogel k obnovitvi stare, vendar povsem prenovljene vladne formule leve sredine.

—o—

Zakaj se olimpiada nadaljuje?

Kljub protestom z mnogih strani in splošni nevolji v nemški in tuji javnosti je mednarodni olimpijski odbor 1972 ne nadaljuje. Toda s tem Münchnu nadaljuje. »Kakor da se ni nič zgodilo,« — bi lahko pristavili, toda s tem bi napravili krivico mednarodnemu olimpijskemu odboru in organizatorjem.

Res bi spodobnost in obzir do enajstih po bitih izraelskih športnikov zahtevala, da se olimpijske igre 1972 ne nadaljujejo. Tod s tem bi bil prizadet velikanski moralni in zlasti finančni udarec prirediteljem, ki so morali skrbno pretehtati proračune. Ostali bi z ogromnim primanjkljajem. To pa bi prestrašilo vse druge, ki so se nameravali potegovati za organizacijo olimpijskih iger v bližnji ali daljni prihodnosti. Saj tak dogodek se lahko pripeti na vsaki olimpiadi, odkar je politika vdrla v šport. In tako ne bi nihče več upal organizirati olimpijskih iger. Te bi tako dokončno prenehale, potem ko so bile prirejene samo dvajsetkrat. To pa bi bilo v največjo sramoto modernemu svetu.

Zato je mednarodni olimpijski odbor načelno pravilno ravnal, ko je sklenil nadaljevati z igrami 1972, tudi če se to upira našemu moralnemu čutu: s tem je rešil in zagotovil olimpijske igre tudi za prihodnost. Saj se ne sme dopustiti, da bi peščica fanatikov in morda poklicnih in plačanih zločincev oropala moderno človeštvo tako čudovite priložnosti za bratsko in vedro srečanje narodov, kot so olimpijske igre.

Oster nastop predsednika Tita

V torek je jugoslovanski predsednik Tito obiskal Reko, kjer je v ladjedelnici »3. maj« imel govor, v katerem je orisal sedanji politični položaj v Jugoslaviji in na Hrvaškem. O tej republiki je dejal, da so glavne težave odstranili, vendar nekatere še vedno obstajajo. Poudaril je, da v sedanjem trenutku v Jugoslaviji ni najnevarnejši nacionalizem, temveč boj proti socializmu. »V tem boju je nacionalizem podlaga za propagando proti socializmu«, je rekel Tito.

V nadaljevanju govora je kritiziral vodstva podjetij, ki v mnogih primerih prisilijo delavce k stavki in šele po tem skrajnem koraku ugodijo njihovim zahtevam. Tito ni zadovoljen tudi s stanjem v Zvezi komunistov, v kateri je po njegovem vse preveč ljudi, ki v njej nimajo kaj iskati in bi bilo bolje, če bi sami odšli iz nje. V zvezi s procesi proti ljudem, ki so jih obtožili protidržavne dejavnosti, je dejal, da z njimi ne bodo kruto ravnali, da pa obstaja samo en način, kako ljudi, ki trmasto vztrajajo na sovražnih stališčih, osamiti. Ostro je nastopil tudi proti tistim posameznikom, ki si nezakonito pridobivajo bogastvo in s tem povzročajo nepotrebna socialna trenja z delavskim slojem.

Na koncu govora je naglasil, da je Jugoslavija znotraj in navzven trdna država in so zaradi tega napačne napovedi tistih, ki pravi-

jo, da bo po njegovem odhodu vse propadlo. V tem primeru bi bila dosedanji boj in prizadevanje za uresničitev socialistične družbe v Jugoslaviji nesmiselna, kajti vse to res ne more biti odvisno od enega samega človeka, marveč od skupnih naporov vseh, je zaključili jugoslovanski predsednik Tito.

JUGOSLOVANSKA ODLIKOVANJA ZA BIVŠE ITALIJANSKE PARTIZANE

V sejni dvorani videmskega pokrajinskega sveta je bila v nedeljo, 3. t.m., slovesnost, na kateri so podelili 104 italijanskim bojnikom visoka jugoslovanska odlikovanja, ker so po premirju v septembru 1943 vstopili v jugoslovanske partizanske vrste in se do konca vojne bojevali proti skupnemu sovražniku. Na slovesnosti je govoril predsednik videmske pokrajine Turello, ki je poudaril pomen boja za svobodo. Jugoslovanski generalni konzul v Trstu Boris Trampuž, ki se je slavnosti udeležil skupno s konzulom Zvabom, pa je naglasil hrabri boj italijanskih partizanov proti nacističnemu okupatorju. Generalni konzul je nato osebno izročil odlikovanja bivšim partizanom.

Vloga nasilja v sodobni družbi

Teroristično nasilje v olimpijski vasi s tako tragičnim koncem je razburilo in potrlo vso pošteno svetovno javnost, ki ga je tudi soglasno obsodila, čeprav mu skušajo najti nekateri olajševalne okoliščine. Toda to je le eden izmed neštetihih nasilnih dogodkov, ki se v našem času dogajajo dan za dnem po vsem svetu in v najrazličnejših oblikah in to pod najrazličnejšimi etiketami in s kar najlepše zvenečimi izgovori, največkrat dozdevno ravno v imenu najvišjih dobrin, kot so svoboda, blaginja, pravičnost, rasna in narodna enakopravnost, red in mir. Danes mora zavzeti nasilje že tako senzacionalno, pošastno obliko, kot je bil atentat v olimpijski vasi, da se javno mnenje še vzdrami ob taki novici; za novice o atentatih s smrtnimi žrtvami in ranjenimi na Severnem Irskem, v Italiji, v Nemčiji, v Spaniji, na Bližnjem vzhodu, v Afriki, v Južni Ameriki in v Vietnamu se komaj še zmeni. To niso več novice, ampak vsakdanjost in javno mnenje se je navadilo nanje kakor na vremenska poročila. Začudilo bi se le, ko bi jih za nekaj dni zmanjkalo. Postalo je apatično do nasilja. Nasilje je postalo v politiki in tudi v socialnih bojih nekaj normalnega, zdi se, da celo nujnega. In pri tem je posebno značilno, da je naperjeno skoro izključno proti demokratičnim vladam, ne pa proti zatiralskim totalitarizmom, kjer edino bi imelo neko moralno opravičilo.

Tisti, ki pripadamo starejši in srednji generaciji, se spominjamo, kako je zajel val takega političnega nasilja v obliki obračunavanja med političnimi nasprotniki ceste in trge evropskih mest v desetletju po prvi svetovni vojni. Iz tega so se porodili totalitarni fašistični in fašistoidni ter avtoritarno-diktatorski režimi v Italiji, Nemčiji, Avstriji, Spaniji, in v raznih balkanskih ter vzhodnoevropskih državah. Poulično nasilje in medsebojno politično obračunavanje z bombami, peklenjskimi stroji, pištolami in naži ter »manganelli« je pomenilo uvod v najmračnejše razdobje evropske zgodovine, ko se je zdelo, da je odbila svoboda v Evropi zadnja ura. Potem je prišla druga svetovna vojna, ki je po zaslugi združenih sil tistih, ki jim je bila svoboda še pri srcu, prinesla konec fašističnega režima v Italiji in v Nemčiji, toda za ceno kakšnih žrtev? Zazdela se je, da so se evropski narodi streznili. Toda kmalu se je začelo spet vse od kraja in danes smo priče pravi epidemiji nasilja na vseh koncih Evrope in na vseh področjih. Celotni sindikati in srednješolci menijo, da se morajo poslužiti nasilja

za podkrepitev svojih zahtev. Kdor ni dovolj močen, da uveljavlja svoje zahteve z nasiljem, z demonstracijami, pri katerih teče kri, z atentati, z barikadami, z mestno gverilo, z ugrabitvami ali celo »samo« s splošnimi stavkami, ki imajo namen sestradati cel narod, mu ohraniti pristane in uničiti njegovo gospodarstvo, ohraniti cestni ali železniški promet itd. je deležen prezira.

To po vseh dosedanjih izkušnjah in po železni logiki razuma ne more pripeljati do drugega kot do novih katastrof in tiranij, morda še hujših, kakor so bile tiste, ki so se končale s koncem druge svetovne vojne. Morda je še čas, da se Evropa strezne. Morda pa niti ne več, ker kaže, da ni več sposobna, da bi zaustavila val nasilja, ki vdira vanjo od vseh strani in se poraja tudi v njej sami. Evropske demokracije so postale, kot se zdi, preveč apatične, lagodne, egoistične in brezidejne, da bi še zmogle tak energičen napor v prid obrambe svobode. Bati se je, da krčijo bombe atentatorjev pot novim totalitarizmom, ki bi lahko trajali v nedogled.

PROCES V ZAGREBU

V Zagrebu se nadaljuje proces proti bivšim študentskim voditeljem Čičaku, Dodigu, Paradžiku in Budiši. Zdaj zaslišujejo priče o tem, kako so prišli obtoženci v vodstvo študentskih organizacij.

V jeseni pa bo prišla pred sodišče večja skupina hrvatskih izobražencev, časnikarjev in drugih, iz vodstva Hrvatske matice in »Hrvatskega tjednika«.

Vsi so obtoženi med drugim, da so namepravali odtrgati Hrvatsko od Jugoslavije in hujskanja proti Srbom.

546. SMRTNA ŽRTEV NA SEVERNEM IRSKEM

Včeraj, v sredo je padla na Severnem Irskem 546. smrtna žrtev državljanske vojne med Irci in priseljenimi Britanci, Angleži in Škoti, ki so potisnili prvotno prebivalstvo v vlogo manjšine, ki se čuti prikrajšana v svojih narodnih in socialnih pravicah. Peklenjski stroj, ki je bil nastavljen pred neko gostilno v Belfastu, je počil v hipu, ko je vozil mimo osebni avto. Voznika je ubilo.

Izkušnja dokazuje, da so taki izbruhi nasilja s strani kakega zatiranega naroda ali manjšine vedno posledica dejstva, da večinski narod ali njegova vladajoča plast nočeta odpraviti zatiranja in postavljata zastarele in neprimerne zakone ter predpise, ki omogočajo zatiranje ter mu dajejo videz legalnosti, višje kot resnične potrebe in svobodo, skupinske interese višje kot splošni blagor v državi, mrtvo črko zakona višje kot živo nujnost.

NAŠA PRISRČNA VOŠČILA

Družina advokata dr. Berdona se je povečala za krepkega sinčka, kateremu so dali tudi krepko slovensko ime Janez. Čestitamo.

Družinico prof. Marjana Bajca je razveselilo rojstvo sinčka, ki je dobil lepo in starodavno slovensko ime Gorazd. Prizrčne čestitke.

Obema fantkoma pa voščimo, da bi zrastle v pogumna in močna slovenska fanta in moža.

Mihcu in Jakcu se čudno zdi

— Znaš, Jakec, kej se meni čudno zdi? De kar naprej delajo nekšne pozive jn priporočila, de be mogla policija примет krivce.

— Ne zastopem. Kaku tu misleš?

— Vidi: ti znaš de se u zadneh cajteh mišini vsako tolko skažejo s kašnem mazanjem tabel, s kašno bombo, kašenkrat kašnega ubijejo jn taku naprej. Jn pole se zmiri sestane občinski svet, zdej u Dolini, zdej u Sovodnjah, zdej u Nabrežini jn zmiri odločno obsodejo tašno početje jn pole nazadnje pozivajo oblasti jn policijo, de morejo tiste lumpe najdet jn zaprt. Kej se ti zdi?

— Kej češ, de se mi zdi? Neč

— Kaku neč? Kej se ti ne zdi namalo namumno? Kej če reč tu, priporočat policiji, nej lumpe dene pod ključ? Kej ni tu glih taku, koker če bi priporočali tranvirjem, nej vozejo tramvaj, dohtarjem, nej zdravejo bounike al pompirjem, nej gasijo uagenj. Sej tu je njuh delo jn so za tu tudi plačani. Meni se čudno zdi, de je treba tu še posebe priporočat. Zakej pej so?

— Mihcu, nekej jemaš prou. Tudi meni se tu zdej nekam čudno zdi. Taku zgleda, koker de če ne be blo tisteh apelov, de ne bi nobenga jeskali.

— Ma narlepše je pej tu, de vselih nikdar nobenga ne najdejo. Jest mislem, de morbet glih zatu, ke jem ti občinski sveti delajo zmiram tiste apele. Mogoče si pr policiji mislejo: »kej nas tolko šekiraste! Sej sami znamo, kej je naše delo. Jn že ke ste taku sitni, pej glih za truc ne bomo nardili neč!«

— Be znalo bet, de so pr policiji užaljeni, ke zmiri slišejo od občinskih svetov: »dejte, ješete, printe, zaprte!« Saj bi tudi meni šlo na jetra če bi žepan vsak dan hodu h meni jn zjau name: »dej Jakec, touči na zgum, kej čakaš!« Sej sam znam, kej je moja doužnust! Tudi jest be se ujezu jn za nalašč ne be udaru.

— Ja, ja, tu je prouzaprou an, ku be reč, psihološki problem. Tle se prouzaprou ne zastopejo. Jn občinski sveti morbet mislejo, de pr policiji ne znajo, kej je njuh delo jn taku se jem zdi potrebno povedat, kej bi radi.

— Ma jest be vprašu še nekej. Morbet jemajo u občinskih sveteh kašne ražone, de mislejo, de je treba še posebe priporočet, de nej tiste pretepače jn mazače primejo? An ražon more bet! Ne verjem, de be bli občinski očetje taku zabiti, de ne bi znali, zakej je policija.

— Se zna, de znajo. Ma znajo tudi, de tisti pretepači delajo kar čejo jn de nikdar nobenga ne najdejo. Jn taku jem ne ostane družga, koker de delajo tiste apele.

— Ma neč ne pomaga.

— Dragi moj Jakec, prou neč.

Kratke novice

Prejšnjo sredo je v dvorani deželnih stanov na gradu v Gorici z velikim uspehom nastopil Kühnov mešani zbor iz Prage, ki se je vračal z mednarodnega tekmovanja v Arezzu.

Mladina z Goriškega se je pred kratkim udeležila dveh seminarjev, oziroma študijskih srečanj. Prvo je organiziralo društvo SKAD v Zabnicah, drugo pa Mladinski krožek v Bohinju.

Komorni zbor RTV Ljubljana je pod vodstvom dirigenta Lojzeta Lebiča zasedel prvo mesto na mednarodnem tekmovanju »Naj narodi pojo«, ki ga vsako leto prireja britanska družba B.B.C. Ta teden mu je predstavnik BBC, ki je prispel v Ljubljano, izročil diplomu.

ŠTUDIJSKI DNEVI V DRAGI

V soboto in nedeljo so bili v Dragi pri Trstu tradicionalni študijski dnevi, ki jih je letos že sedmič zapovrstjo priredilo Društvo slovenskih izobražencev iz Trsta. Srečanja se je tudi letos udeležilo veliko število slovenskih izobražencev iz zamejstva, iz matične Slovenije in zdomstva. Po uvodni besedi društvenega predsednika prof. Jožeta Peterlina je nastopil Tržaški oktet, ki je pod vodstvom Ivana Sancina ubrano zapel šest pesmi in s svojim izvajanjem naravnost navdušil poslušavce. Udeležence študijskih dni je v imenu deželne uprave pozdravil deželni odbornik Nereo Stopper. Pohvalil je pobudo društva, ker nudi priložnost za izmenjavo mnenj in informacij med Slovenci iz različnih krajev, kar gotovo koristi bogatstvu kulturnega zaklada tudi v deželi Furlaniji - Julijski krajini. Odbornik je poudaril, da si deželna uprava po svojih močeh prizadeva za reševanje vprašanj, ki zadevajo slovensko narodno skupnost v Italiji, in tudi konkretno pomaga njeni rasti. Kot primer je navedel Stalno slovensko gledališče, ki je dobilo javnopravni značaj in zlasti naglasil sodelovanje med Italijani in Slovenci, ki se vedno bolj pogloblja na različnih ravneh.

Študijski dnevi so se začeli v soboto s predavanjem dr. Borisa Sancina iz Trsta o temi: »Idejni pluralizem«. V prvem delu je predavatelj s filozofskega vidika razčlenil razne miselne tokove v svetu in se opredelil za svobodno izpričevanje vsake ideje svetovnega naziranja. V tej zvezi je s pomočjo citatov tudi znanih kulturnih delavcev skušal dokazati, da v današnjem svetu ni vedno in povsod prave svobode, tako da je idejni pluralizem marsikje le na papirju. V drugem delu pa je govornik obravnaval problematiko političnega pluralizma, ki je po njegovem tesno povezan z idejnim. Po mnenju predavatelja obstajata danes v svetu

dejansko le dva sistema: zahodni demokratični sistem, ki je večstrankarski in zato priznava veljavnost političnega pluralizma, in komunistični oziroma socialistični sistem, ki je enostrankarski in v okviru katerega ni mesta za politični pluralizem. Predavatelj je seveda dal prednost prvemu. Tu bi si dovolili pripomniti, da je njegovo gledanje le nekoliko preveč shematično, saj ne upošteva v zadostni meri današnje razvejanosti samega marksističnega nauka in njegovega raznoterega izvajanja v posameznih deželah. Zdi se nam dalje, da je govornik le preveč na kratko odpravil pojav samoupravljanja, ki že več let vzbuja veliko zanimanje tudi nemarksističnih sociologov, ekonomistov in politikov. Vsekakor pa se je treba strinjati z govornikom, da idealne družbe ni, temveč da obstajajo le različna prizadevanja za takšno ureditev družbe, kot bi najbolj ustrezala človeškemu rodu.

V nedeljo je po maši, ki jo je daroval koprski škof msgr. Janez Jenko, govoril dr. Alojzij Šuštar, škofov vikar v Churu v Švici, o svobodi vesti kot izrazu človekovega dostojanstva. Že iz naslova izhaja, da je predmet govornikovih izvajanj eden najbolj zapletenih problemov, ki je že od nekdaj v središču pozornosti človeške misli. Dr. Šuštar je to vprašanje razčlenil po vsebini in v duhu koncilskih dokumentov, pri čemer je zlasti poudaril, da je človekova vest pri vsem in vedno odločilna, saj je najzlahtnejši izraz človekovega dostojanstva. Človek ima pravico, da išče resnico, a ima prav tako pravico, da se odloča po svoji vesti, četudi bi bila njegova odločitev izraz zmotne vesti. Tu nastane vprašanje, ali ima človek le neomejene pravice in ali nima tudi določenih dolžnosti tako do samega sebe kot do bližnjega. V tej zvezi je govornik naglasil pojem odgovorne svobodnosti, kar v bistvu pomeni, da ima svoboda določene meje, ki jih določa prav človekov čut odgovornosti. Dostojanstvo človekove osebe in svoboda vesti sta dano dejstvo, je zaključil predavatelj, ki pa je v stalnem zorenju in razvoju, kar tudi daje smisel in vrednost človekovemu življenju.

O stanju v Beneški Sloveniji je popoldne spregovoril beneškoslovenski duhovnik Emil Cenčič. Orisal je narodnostni, gospodarski in socialni položaj v svoji ožji domovini in nakazal nekatere smerice, ki naj bi pripomogle k njegovemu postopnemu izboljšanju. Po njegovem bi se gospodarsko stanje popravilo z gradnjo nekaterih tovarn v neposredni bližini zainteresiranega področja. K nadaljnjemu narodnostnemu obstoju bi dalje gotovo koristila odprava strankarskih razprtij, enotni nastop

Slovencev in ne nazadnje tudi prisotnost slovenskega duhovnika v slovenskih vaseh.

O razmerah na Koroškem je poročal predsednik Narodnega sveta dr. Joško Tischler. Poudaril je predvsem pomen zakona o obveznem dvojezičnem šolstvu iz leta 1945, ker je ta med drugim natančno določil dvojezično ozemlje, ki je bilo z letošnjim zakonom o dvojezičnih napisih znatno skrženo. Koroški Slovenci zato še vedno vztrajajo, naj oblastva spoštujejo vsebino in duha prvega zakona tudi pri reševanju vprašanja dvojezičnih krajevnih napisov.

Dr. Damijan Paulin je podal sliko narodnostnega stanja Slovencev na Tržaškem in Goriškem. Po njegovem mnenju so Slovenci v teh krajih že prestali krizo golega obstoja, čeprav vsakodnevno življenje postavlja tudi zanje vedno nove probleme, ki jih je treba tako reševati, kot ustreza splošnim slovenskim interesom. Poudaril pa je, da je zavest o pripadnosti enotnemu slovenskemu kulturnemu prostoru eden pomembnih dejavnikov za nadaljnji narodnostni razvoj.

Kot zadnji je namesto obolelega Josipa Vidmarja, predsednika Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani, govoril pisatelj Alojz Rebula o spremenljivosti in nespremenljivosti vrednot, pri čemer je zlasti osvetlil tisto, ki ji pravimo narodnost. Ta spada v vrsto vrednot, ki so človeku prirojene in zato nespremenljive, vendar mora ostati vedno v zdravih okvirih, kajti vsako pretirano poudarjanje utegne pripeljati v šovinizem. Polemiziral je s tistimi, ki omalovažujejo obstoj majhnih narodov in svoje teze podkrepil s citati iz Solženicina in Vidmarja, konkretno iz neke njegove predvojne knjige, ki govori o pomenu kulture v življenju naroda.

Po vsakem predavanju je bila živahna razprava. Škoda le, da letos niso prispeli napovedani predavatelji iz Slovenije, ki so v prejšnjih letih že bili doprinesli dragocen prispevek študijskim dnevom v Dragi.

—o—

»KRAŠKI TEDEN« NA REPENTABRU

V repentaborski občini se je v ponedeljek začel tradicionalni »Kraški teden«, ki ga letos že četrtič zapovrstjo prireja v sodelovanju z repentaborsko občinsko upravo zadruge »Naš Kras«. Prireditve se je začela z gastronomskim tekmovanjem, ki poteka po raznih restavracijah v občini in ob katerem gostom strežbo predvsem pristne kraške specialitete. »Kraški teden« so odprli v repenski »Kraški hiši«, kjer je bila ob tej priložnosti v tamkajšnji galeriji odprta razstava fotografskih posnetkov fotoreporterja Maria Magajne. Razstavljeni so krasni posnetki z vseh dosedanjih »Kraških tednov«. Prireditve, ki tudi letos vzbuja veliko pozornost na Tržaškem, se bo zaključila v nedeljo s tradicionalno »kraško ohceto« v repentaborski cerkvi. V okviru te prireditve so tudi letos predvideli razgovor ob okrogli mizi, ki se ga bodo udeležili priznani strokovnjaki s Tržaškega in iz Slovenije. Obravnavali bodo vprašanje vloge in razvoja gozdov na Krasu.

OB 42. OBLETNICI BAZOVIŠKIH ŽRTEV

V sredo, 6. t.m., je poteklo 42 let, odkar so na bazovski gmajni izgubili življenje pod fašističnimi streli mladi slovenski fantje Bidovec, Miloš, Marušič in Valenčič. Slovenska skupnost iz Trsta je počastila njihov spomin s položitvijo venca na spomenik, zvečer pa je bila v bazovski cerkvi maša za dušnico. Obletnico njihove smrti so obhajali tudi v nedeljo s spominsko proslavo, ki jo je priredil odbor za počastitev bazoviških žrtev.

SPOMINSKA SLOVESNOST NA KATINARI

S Katinare nam sporočajo, da bodo v nedeljo, 10. t.m., obhajali 33. obletnico zgraditve in posvetitve kapelice Kraljice miru. Istočasno vljudo vabijo k sv. maši, ki se bo začela ob 10. uri dopoldne.

TABOR ZAMEJSKE MLADINE V TRSTU

Slovenski kulturni klub iz Trsta sporoča, da bo 7. in 8. oktobra v Trstu 6. TABOR ZAMEJSKE MLADINE. O podrobnem programu bomo še pisali.

BCIKB

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE

S. P. A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

GLAVNICA LIR 600.000.000 - VPLAČANIH LIR 300.000.000

Tekoči računi - hranilne vloge - krožni čeki
varnostne skrinjice - neprekinjena blagajna
menjalnica - bančna dovoljenja za uvoz - izvoz

Dopisniki po vsej Italiji

T R S T - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10

TEL. ŠT. 38-101, 38-045

BRZOJAVNI NASLOV: BANKRED

S TRŽAŠKEGA

DVE VAŽNI IMENOVANJI

Prve dni septembra je prišlo v devinsko-nabrežinski občini do dveh važnih imenovanj: z odlokom deželnega odbornika za turizem socialista Mora je bil za novega predsednika turistične ustanove v tej občini postavljen Pietro Parentin, po rodu iz Istre, prebiva pa v Sosljanu. Poučuje na italijanski osnovni šoli v Devinu in se že vrsto let politično udejstvuje v vrstah Krščanske demokracije. Najprej je bil svetovalec v miljskem občinskem svetu, sedaj pa je voditelj krščansko-demokratske svetovalske skupine v nabrežinskem občinskem svetu. Pripada moretejevski struji v KD, tisti, ki ima v rokah pokrajinsko politično vodstvo te stranke, in se je zmeraj zavzemal za dobre in konstruktivne odnose med tukaj živečima narodnostima. Slovenski gostinci v občini Devin-Nabrežina upajo, da bodo s tem novim imenovanjem bolje zaščitene njihove splošne koristi. Novemu predsedniku obenem želijo veliko uspehov v njegovem delovanju, ki naj bi pripomoglo k okrepitvi turistične dejavnosti na vsem območju devinsko-nabrežinske občine.

Za drugo imenovanje je poskrbela tržaška prefektura, ki je za novega komisarja za izredno upravo jusarskih zemljišč v Medji vasi in Štivanu postavila Josipa Legišo iz Medje vasi št. 17. Pri njegovem delu mu bosta po sklepu jusarskih upravičencev pomagala Mirko Pernarčič iz Medje vasi in Josip Legiša iz Štivanja. Novi komisar je nadomestil Zdravka Pahorja in je star 36 let. Zaposlen je v štivanski papirnici in se poleg tega uspešno ukvarja s kmetijstvom.

Prepričani smo, da se bo novemu komisarju s svojim nepristranskim delom posrežilo pomiriti duhove v vasi. V zadnjih letih je namreč bilo slišati precej negotovanja zlasti v zvezi s prodajo določenih zemljišč nedomačinom, medtem ko naj bi bili nekateri domačini prikrajšani. Novemu komisarju želimo mnogo uspešnega dela. L. K.

ODKRITJE SPOMENIČA PADLIM V PREBENEGU

V nedeljo, 10. t.m. bodo odkrili v Prebenu spomenik padlim v osvobodilnem boju. Slovesnost se bo začela ob 16. uri. Javnost je vabljen, da se je udeleži.

26. NOVEMBRA VOLITVE V TRSTU

Občinske volitve v Trstu bodo v nedeljo, 26., in v ponedeljek, 27. novembra. Tako je sklenila vlada na seji, ki je bila v sredo. Volitve bodo tudi v nekaterih drugih italijanskih občinah, tako da bodo skupno glasovali približno štirje milijoni volivcev. Dosedanji tržaški občinski svet je bil izvoljen leta 1966 in mu je potekel mandat leta 1971. Ta je bil najprej podaljšan zaradi ljudskega štetja in nato zaradi pravočasnega razpisa državnoborskih volitev.

Sovodnje SLUŽBENI NATEČAJ

Županstvo razglasa, da je razpisan javni natečaj za mesto občinskega knjigovodje. Do zadnjega oktobra t.l. lahko vložijo prošnje za natečaj tisti, ki imajo diplomu knjigovodje ali trgovskega izvedenca.

Predpisana starost je ne pod 18. letom in ne nad tridesetim. Prošnje se vlagajo na občinskem tajništvu, kjer se dobijo tudi druga pojasnila.

Pavel VI. bo 16. t. m. v Vidmu

Priprave za vsedržavni evharistični kongres v Vidmu se nadaljujejo z vso živahnostjo.

Te dni se je mudila v Benetkah in v Vidmu številna vatikanska komisija, da bi preučila spored papeževskega obiska na kongresu. V grobih obrisih je določeno, da bo papež najprej obiskal Benetke. Nato bo z letalom odletel v Ronke ali s helikopterjem naravnost v Videm. Okrog pete ure bo somaševal z dvajsetimi škofi treh Benečij in bo birmal z njihovo pomočjo tristo otrok. Osrednja slovesnost bo na trgu 1. maja. Na sporedu so tudi razni sprejemi, ki jih bodo točno določili ob koncu tedna.

Nas seveda najbolj zanima, v kakšni meri in kako je določil pripravljalni odbor pod vodstvom pomožnega škofa Pizzonija duhovno in fizično prisotnost slovenskih vernikov

ROJAKU V SPOMIN

V avgustu je minilo dvanajst let, odkar je umrl znani goriški arhitekt Maks Fabiani. Po rodu je bil iz Stanjela in po materi slovenskega rodu. Po svojih delih je slovel po vsej nekdanji avstroogrske monarhiji. Tesno prijateljstvo ga je vezalo z mojstrom Plečnikom.

Tudi v Trstu in v Gorici, kjer je preživel večino zadnjih let, je pustil sledove svojih umetnin. Načrt in zasnova palače Trgovskega doma na Korzu pri Ljudskem vrtu je njegovo delo. Prav na pročelju te stavbe mu bodo najbrž vzdali spominsko ploščo.

Na županstvu je tudi predlog, naj se ena goriška mestna ulica imenuje po Fabianiju.

POLITIČNO STAPLJANJE

Skoro vse politične stranke in struje v goriški pokrajini doživljajo notranje spore in politične premike na desno ali levo.

V demokristjanski stranki še ni prišlo do pomirjenja. Notranji strujarski spori se pojavljajo tudi v drugi najmočnejši stranki na Goriškem, med socialisti. Zadnji premik so pa naredili člani socialistične stranke proletarske enotnosti, ki so se vsi do enega izrekli za pristop h komunistični stranki.

S tem se je število levičarskih strank na Goriškem zmanjšalo za eno.

KULTURNO SREČANJE NA »KAMENICI«

Na »Kamenici« (občina Srednje), sugestivni plati, od koder je krasen razgled nad vso vzhodno Beneško Slovenijo, kraj med Staro Goro in Dolenjim Trbiljem, ob asfaltirani cesti, organizirajo za 10. september Kulturno društvo »Ivan Trinko« iz Čedad in duhovniki iz nadiških dolin skupine »Dom« drugo kulturno srečanje med sosednjimi narodi s sledečim programom:

Ob 15. uri sv. maša v štirih jezikih.
Nato nastopajo:
Pevski zbor »Rečan« iz Ljes
Folklorna skupina »Tine Rožanc« iz Ljubljane
Briški oktet
Pevski zbor »Mirko Filej« iz Gorice
Pevski zbor »Radiše« iz Koroške (Avstrija)
Pevski zbor »Posočje« iz Tolmina
Mandolinistična skupina in ženski pevski zbor italijanske skupnosti iz Istre (Jugoslavija)

Za brezplačni ples bo igral znani ansambel »Briški slavček« iz Števerjana. Delovali bodo dobro obloženi kioski z jedajo in pijačo. Poskrbljeno je za prostor za parkiranje avtomobilov in avtobusov.

iz podmatajurskih župnij v vzhodnem delu videmske nadškofije. Vatikan bi moral tudi preko pripravljalnega odbora poudariti njihovo prisotnost, sicer bo evharistični kongres, namenjen vsem vernikom, zadobil nepotreben politični ali celo narodno nestrpni priokus. Svetemu očetu in Cerkvi pa bi bil s tem zadan hud in nepopravljiv udarec.

—o—

Štandrež

PROSVETNO DELO

Poletje je že zašlo. Naše prosvetno življenje pa se tudi v septembru lepo razvija.

V ponedeljek, 11. septembra, bo gostovalo v župnijski dvorani Mestno gledališče iz Ljubljane.

Ta osrednja gledališka skupina bo odigrala komedijo »Pogodba«. Začetek predstave bo ob 21. uri.

Od 24. septembra dalje pa bo tretji športni teden, ki ga prireja športno društvo Velox iz Štandreža. Tekmovalci se bodo pomerili v odbojki, košarki, namiznem tenisu, streljanju, kolesarstvu, nočnemu teku in vlečenju vrvi. Tekmovanja bodo tudi za najmlajše. Prijave sprejemajo društveni odborniki.

Zadnje dni septembra se bo udeležila ekipa »Velox« odbojkarskega turnirja na novem igrišču v naselju Sv. Ane.

Štandreški in sovodenjski kmetje, ki so prizadeti zaradi pretiranega in načrtnega razlaščenja njihove zemlje za razna javna dela, kot so avtomobilsko pristanišče, ceste, carinarnica, industrijska cona, so naslovili na deželnega predsednika posebno spomenico. Ugotavljajo, da povzročajo ta razlaščenja velikansko materialno škodo, posebno malim kmetom. Obenem pa tudi spreminjajo etnični značaj naših krajev.

Drugo peticijo so poslali na deželni svet. Glasji se takole:

1) — Deželni svet naj zavzame čimprej jasno stališče glede aplikacije državnega zakona št. 865/71;

2) — deželni svet naj priporoči deželnemu odboru, naj se slednji ne poslužuje omenjenega državnega zakona za razlaščenje zemljišč, ampak naj se javne ustanove direktno pogajajo z zainteresiranimi lastniki zemljišč glede cene in plačilnega roka, ki se mora določiti preden se dela začnejo;

3) — deželni svet naj čimprej odobri zakonske osnutke, ki so bili predloženi deželnemu svetu, da bi po tej poti prišlo končno do potrebnega razčiščenja in ustreznih zakonitih garancij do lastniških pravic razlaščenih kmetovalcev in malih posestnikov, ki ne smejo še dalje trpeti veliko škodo zaradi krivičnih določb razlaščenja.

SINDIKATOVNO SPOROČILO

Sindikati slovenskih šolnikov v Gorici sporoča udeležencem seminarja v Škofji Loki naslednje:

1. Seminar bo trajal od 14. do 23. septembra. 2. Udeleženci bodo stanovali v hotelu Transturist. Ob prihodu 13. septembra popoldne ali zvečer naj se javijo v recepciji. Isti dan bodo že lahko v hotelu večerjali.

Pripomba: ker je vreme v Škofji Loki v tem mesecu še lepo, ni potrebna težka zimska obleka.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

J. Pleterski: »Prva odločitev Slovencev za Jugoslavijo«

Slovensko zgodovino pisje je bilo vedno sorazmerno šibko v primerjavi z drugimi našimi humanističnimi vedami in glavni vzrok temu je bilo dejstvo, da je zgodovina objektivna in kritična veda ali da bi vsaj morala biti. Tako objektivno in kritično zgodovino pisje pa je mogoče samo tam, kjer vlada svoboda in se zgodovinarji ne boje objavljati objektivnih in kritičnih rezultatov svojih raziskav in kjer takim raziskavam ne delajo ovir iz političnih razlogov. Slovenci pa smo doslej kot narod v moderni dobi le redkokdaj — in še takrat samo za kratke trenutke — živeli v razmerah političnega pluralizma in demokracije, ki omogoča tako svobodno raziskavanje in objavljane. Posledica tega je, da so posebno novejšo dobo slovenske zgodovine ostale neobdelane in neraziskane, kajti monarhistična diktatura, ki je vladala v stari Jugoslaviji, je onemogočala objektivno zgodovinsko vedo. Šele po drugi svetovni vojni smo dobili Slovenci nekaj zgodovinarjev, ki so začeli jasneje osvetljevati obdobje do l. 1941, kot npr. Franc Zwitter, Dušan Kermavner, Metod Mikuž in Janko Pleterski. Ti imajo posebno veselje do raziskovanja novejših slovenske zgodovine in je vsak izmed njih doslej objavil že po kakšno delo, ki je kritično osvetlilo kakšno razdobje ali kakšne pojave v njej. Tako delo je tudi knjiga Janka Pleterskega »Prva odločitev Slovencev za Jugoslavijo«, ki je izšla pred kratkim pri Slovenski matici. V njej osvetljuje Pleterski na osnovi arhivskega in časopisnega materiala dogajanje na Slovenskem med prvo svetovno vojno, ki je privedlo do ustanovitve prve jugoslovanske države.

Tisto dogajanje je bilo doslej vedno prikazovano nekoliko mitično in to s strani vseh nekdanih slovenskih političnih taborov. Janko Pleterski pa je odkril in zbral v svoji knjigi veliko zgodovinskega materiala, ki je razpršilo tisto mitično meglo. V njegovi študiji so zadobili nosilci takratnega poli-

tičnega in ideološkega dogajanja jasnejše obrise in njihova dejanja so prikazana kot gola dejstva, brez dosedanjega poveličevanja ali obrekovanja. Sicer ni mogoče reči, da v tej študiji Pleterskega ni nobene politične tendence, vendar zaradi nje ne zamolčuje dejstev. Pri branju te knjige neprijetno preseneti kritičnega bralca predvsem dejstvo, kako malo so si bili Slovenci med prvo svetovno vojno na jasnem o tem, kaj hočejo kot narod sploh doseči, kakšen cilj imajo in v kakšnih političnih razmerah bi hoteli živeti. Dokumentarno gradivo dokazuje, da je tedaj zavest o slovenski narodni individualnosti naravnost neverjetno zanihala na ljubo mitu o jugoslovanstvu, mitu o enotnem jugoslovanskem narodu, kakor se ni to zgodilo nikdar prej in nikdar pozneje. Slovenski politiki tistih let so popolnoma izgubili izpred oči nujnost, da zagotovo slovenskemu narodu samostojen in demokratičen narodni razvoj, fantazirali so samo še o spojitvi Srbi in Hrvati v enoten narod; in ker si niso bili na jasnem ne o slovenski narodni individualnosti ne o nujnosti, da naj bi bila nova jugoslovanska država predvsem demokratična in da naj bi zagotovila vsakemu narodu samostojen politični, gospodarski in kulturni razvoj, je to nujno in logično privedlo do ustanovitve centralistične, monarhistične, avtoritarne jugoslovanske države, do diktature l. 1929 in do vsega, kar je potem še sledilo.

Knjiga Janka Pleterskega šteje nad 320 strani drobnega tiska in pomeni resnično važen doprinos k zgodovini Slovencev v prvih dvajsetih letih tega stoletja.

OB GOSTOVANJU MESTNEGA GLEDALIŠČA IZ LJUBLJANE

Od 8. do 17. t.m., bo v okviru predsezona Stalnega slovenskega gledališča Mestno gledališče ljubljansko nastopilo s komedijo F. Veberja »Pogodba«. Ljubljanski gledališki umetniki bodo gostovali v skoraj vseh naših dvoranah na Goriškem in Tržaškem. Prva predstava bo v Števerjanu, ostale pa se bodo zvrstile v sledečem zaporedju: Gorica, Dobrodob, Štandrež, Nabrežina, Sv. Križ, Škedenj, Kulturni dom, Bazovica, Opčine.

»Pogodba« F. Veberja je čistokrvna in resnična ljudska komedija, polna vedrine, humorja in komike, tudi duhovitosti. Iz gledališkega lista Mestnega gledališča ljubljanskega povzemamo, da je »Pogodba« tipološka in deloma celo karakturna komedija, komedija paradoksalnega kontrasta, komedija zamenjav, komedija zmešnjav ali situacijska komedija. Vse te komedijske sestavine se prepletajo in dopolnjujejo, iz vseh teh izvirov hkrati vretta humor in komika in se zlivata v pravcati komedijski slap, v veliko igralsko komedijsko možnost.

Gostovanje Mestnega gledališča ljubljanskega spada v okvir tesnega sodelovanja Stalnega slovenskega gledališča z ljubljanskim gledališčem.

Ansambel sam, v katerem se odlikujeta Zlatko Ugman in Polde Bibič, in domiselna odrska postavitev bosta gotovo prispevala k najboljšemu začetku nove gledališke sezone.

Stalno slovensko gledališče v Trstu

—o—

SMRT CENETA VIPOTNIKA

V Ljubljani je umrl, zadet od možganske kapi pesnik Cene Vipotnik. Bil je ena izmed najkvalitetnejših in najbolj reprezentativnih osebnosti sodobne slovenske poezije.

J. Sivec: »Opera v Stanovskem gledališču v Ljubljani«

Slovenska matica je izdala knjigo Jožeta Sivca »Opera v Stanovskem gledališču v Ljubljani od leta 1790 do 1861«. Okrog 240 strani obsegajoče delo nam razkriva presenetljivo bogato in pestro zgodovino opernih predstav v slovenski prestolnici od konca 18. v drugo polovico 19. stoletja. V uvodu pravi avtor, da obsežno gradivo o opernih predstavah preteklih dob v Ljubljani doslej v slovenski muzikološki literaturi še ni bilo monografsko obdelano, vendar je bilo že nekajkrat predmet zgodovinskega raziskovanja. Tako omenja kot raziskovavce gledališkega in tudi opernega življenja v Ljubljani Dimitza, Radicsa, Škerlja, Dušana Ludvika in Cvetka.

V poglavju »Vzpon in razcvet klasicizma« prikazuje avtor gledališko tradicijo Ljubljane, zlasti klasicizma, in piše: »Do začetka devetdesetih let 18. stoletja je imel klasicizem v programu ljubljanskega Stanovskega gledališča že svojo tradicijo. To novo smer je izpričeval že umetniški spored Bernerjeve družbe, ki je gostovala v Ljubljani leta 1768, sistematično pa so jo uvajale posamezne gledališke skupine, ki so nastopale v Ljubljani od leta 1779 dalje. Tako so bile v Ljubljani v tem času izvedene tudi opere Paisiella, Salierija, Martina, Mozarta, Haydna, Glucka, Dittersdorfa, Gretryja in morda Cimarose. Sicer pa je za stilno fiziognomijo opernega programa v Ljubljani od sredine 18. stoletja dalje značilno to, da v njem popolnoma prevladuje komična opera, torej tista vrsta opere, ki je že v dobi baroka manifestirala težnje, nasprotne baročni umetnosti in ki je imela važno vlogo v oblikovanju novega stilnega izraza. Medtem ko je ljubljansko občinstvo najprej spoznalo italijansko opero buffo, pa je pozneje, ko so začele z glasbenim programom prihajati v Ljubljano nemške gleda-

liške družbe, poslušalo tudi francosko opéro comique in nemški singspiel. Vendar je značilno, da vodi v repertoarju opera romanskih avtorjev pred nemško.«

V poglavju »Od klasicizma k romantiki« obdeluje Sivec prehodno obdobje, »Vzpon in zmago romantike« pa prikazuje v najdaljšem poglavju, ki obsega polovico knjige. Precej podrobno obravnava gostovanje posameznih, zlasti italijanskih opernih skupin v Ljubljani in to poglavje je nedvomno zanimivo tudi za italijansko gledališko zgodovino. Opozarja tudi na dejstvo, da je imela Ljubljana vsaj občasno že kar dobre gledališke, oziroma operne kritike, boljše kot npr. Gradec, tako da je iz njih res razvidna kvaliteta predstav, ki je bila vedno precej visoka, čeprav seveda tudi ni manjkalo raznih kratkovidnih kritikov. Zanimivo je tudi brati, kakšne navade so tedaj vladale v nastopajočih skupinah, ki so precej svojevoljno ravnale z operami, izpuščajoč ali dodajajoč razne arije. Sploh so bili pevci v nastopih precej prosti. Enako zanimivo je brati o ljubljanskem občinstvu tistih časov, ki je bilo precej vdano gledališču in tudi precej izbirčno.

Ta monografija Jožeta Sivca podaja nov dokaz, da je bila Slovenija preko Ljubljane organsko vključena v gledališko in glasbeno življenje svoje dobe, bolj kot marsikako veliko večje mesto, ali dežela, in da je že tedaj glasbeno ne le sprejemala, ampak tudi sama ustvarjala. Tako pomeni ta knjiga lepo dopolnilo k splošni slovenski kulturni zgodovini, ki je bila veliko bogatejša, kot si danes večina Slovencev predstavlja. Delu so dodane številne opombe, viri, kazalo imen in povzetek v nemščini, pa tudi reprodukcije nekdanih gledaliških lepakov. Škoda, da ni tudi povzetka v italijanščini.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU GOSTOVANJE MESTNEGA GLEDALIŠČA IZ LJUBLJANE

Francis Veber

POGODBA

(Le contrat)

Komedija v dveh dejanjih

Besedilo poslovenil: Vladimir Frantar

Scena: Sveta Jovanovič

Asistentka scenografa: Belica Škerlakova

Kostumi: Darja Vidičeva

Režija: JANEZ VRHUNC

v soboto, 9. t.m. ob 21. uri v Prosvetni dvorani
v GORICI

v nedeljo, 10. t.m. ob 17. uri v župnijski dvorani v
DOBERDOBU

v ponedeljek, 11. t.m. ob 21. uri v župnijski dvorani v
ŠTANDREŽU

v torek, 12. t.m. ob 21. uri v Prosvetni dvorani
»I. Gruden« v NABREŽINI

v sredo, 13. t.m. ob 21. uri v Ljudskem domu
v SV. KRIŽU

v četrtek, 14. t.m. ob 21. uri v kinodvorani v
ŠKEDNJU

v petek, 15. t.m. ob 21. uri v Kulturnem domu
v TRSTU

v soboto, 16. t.m. ob 21. uri v kinodvorani v BA-
ZOVICI

v nedeljo, 17. t.m. ob 17. uri v Prosvetnem domu na
OPČINAH

Za predstavo v Kulturnem domu imajo abonenti
SSG 50 odst. popusta.

Sodobno kmetijstvo

Pred nagrajevanjem vinogradnikov, udeležencev prve pokrajinske razstave vin, ki je bilo v ponedeljek, 28. avgusta v Boljuncu, in o katerem smo v našem listu že pisali, so v sejni dvorani dolinske občine priredili zelo uspelo in predvsem koristno okroglo mizo o tipizaciji vin tržaške pokrajine. Udeležence okrogle mize je najprej pozdravil dolinski župan Lovriha, ki je izrazil željo, da bi pobuda pripomogla k še večjemu ovrednotenju naših vin in uresničenju ciljev, ki so si jih postavili prireditelji. Nato je pokrajinski odbornik Volk kratko orisal namen razstave in okrogle mize, ki naj bi pomagala izkristalizirati nekaj predlogov za doseg tipizacije vin tržaške pokrajine. Ker so referati predavateljev in posegi v diskusijo še drugih prisotnih strokovnjakov ter kmetovalcev vzbudili precej zanimanja, se nam zdi več kot umestno seznaniti z njimi tudi naše bralce, zlasti zato, ker marsikdo želi več vedeti, kaj je s tipičnostjo naših vin, oziroma kaj bi bilo treba storiti, da bi dobili določena, značilna vina.

STALIŠČE POKRAJINSKEGA KMETIJSKEGA NADZORNIŠTVA

Pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo je zastopal dr. Vremec, ki je podal stališče svoje ustanove. Prispevek objavljamo v celoti.

Govoriti o vinogradništvu v tržaški pokrajini ne bi bilo posebno umestno, ko bi izhajali samo iz statističnih podatkov glede količine pridelanega grozdja in vina. 32.000 stotov grozdja na leto je podatek, ki ne pove dosti, če ne upoštevamo kakovosti pridelka: grozdje je v naših pretežno vetrovnih razmerah nasplošno zdravo, vinogradi imajo odlično lego in zato je delež sladkorja v grozdju visok in stopnja alkohola zadovoljiva. Pridelovalne razmere brez nadaljnjega lahko označimo za podobne tistim v gričevnatih področjih, ki so za pridelovanje vinske trte najbolj ugodna področja. Tla delimo na kraška, ki so nastala iz preperevanja apnenca, in na laporata v bregu, ki so nastala iz preperevanja peščenjaka oziroma laporja. Nedvomno obstajajo dobri pogoji za nadaljnji razvoj vinogradništva kolikor ne bo vdor cementa tega preprečil.

Ta, zelo na kratko podan splošen uvod v vinogradništvo tržaške pokrajine, naj dopolnijo statistični podatki o vinogradniški površini in količini pridelka.

Celotna vnohradniška površina znaša 532 ha, od tega odpade 509 ha na specializirane nasade in 23 na mešane. Celoten pridelek doseže povprečno 32.000 stotov, ki so skoraj v celoti namenjeni predelavi v vino. Količina pridelanega vina se suka v povprečju okoli 19.000 hl.

Posemezne najbolj zastopane trte so:

za črne sorte:

refošk	—	nanjo odpade približno 70 odst.
merlot	»	» 20 odst.
piccola nera	»	» 10 odst.

za bele sorte:

malvazija	»	» 35 odst.
organka	»	» 25 odst.
glera	»	» 15 odst.
sauvignon	»	» 15 odst.
ostale	»	» 15 odst.

Nujnost tipizacije domačih vin

Izhajajoč iz tega stanja bi morali v soglasju s pridelovalci težiti po čedalje izrazitejšem poenotenju vinskega pridelka, doseči bi morali neko določeno stopnjo tipizacije pridelka in to s pomočjo uvajanja in širjenja določenih trtnih nasadov in načinov pridelovanja grozdja v vino.

Za črna vina naj bi tudi v prihodnje ostali zvesti refošku, ki je v posebnih talnih razmerah na Krasu dal znano in tudi v mednarodnem merilu cenjeno vino teran. Lahko bi imeli čisti teran ali pa zaradi nekoliko spreminjenih talnih oziroma mikrokrajevnih razmer lega teranček, katerega bi lahko imenovali tudi kraško črnino. Naslanjati bi se morali torej izključno na refošk.

V zadnjih letih so nekateri začeli uvajati merlot in ga mešati z refoškom. Mislimo, da bi morali tako usmeritev popolnoma opustiti, saj je refošk vino, ki ga cenijo zaradi njegove polnosti in stopnje stalnih kislin, malo primerno za mešanje z merlotom, ki je zase in v primernih področjih prav odlično vino. Slediti je treba že desetletja uhojeni in preizkušeni poti, ki ima dobre možnosti uveljavitve tudi v prihodnosti.

Pridelovalci vina se pri belih vinih le redkokdaj naslanjajo na določeno sorto, največkrat, če ne praviloma, zmešajo grozdje raznih sort. Iz nabranih izkušenj in spoznanj so prišli do določenega razmerja med posameznimi sortami, ki dajejo aromatično vino prijetnega okusa. Mešanica bi morala temeljiti na malvaziji, organki, gleri in ne več kot 10 odst. deležu sauvignona, ki izboljšuje okus.

Pogoji za doseg dobre vinske kapljice so skoraj vsi dani: tla, pridelek, žal pa razmeroma slabo kletarjenje pokvari končni produkt. Kletni prostori niso najboljše, tudi vinska posoda ni prav primerna, pomanjkljiva je nasplošno kletarska oprema. V tej smeri bi se bilo treba najbolj potruditi in doseči tisto stopnjo kletarjenja, ki je prvi pogoj sodobnega in uspešnega vinogradništva.

Pokrajinsko kmet. nadzorništvo se v polni meri zaveda te vrzeli in zato prireja ob izdatni finančni podpori deželni oblasti pokrajinske nagradne natečaje za izboljšanje kletnih prostorov, vinske posode in kletarske opreme.

Ne mislimo pa, da bi za napredek vinogradništva na Tržaškem bilo potrebno ustanoviti združno klet (to ne bi bilo mogoče zaradi premajhne količine pridelanega grozdja), kvečjemu bi kazalo poseči po možnosti skupne predelave grozdja v kaki bližnji združni kleti in sicer potem, ko bi ugotovili, kako bi to najboljše opravili.

Možnosti za okrepitev tržaškega vinogradništva ne manjka. Jasno je, da bi morali marsikod najprej temeljito popraviti obstoječe poljske poti ali celo zgraditi nove. Tako bi spet oživilo področje v kriškem in kontovskem bregu in pa v mačkoljanskem in prebenedekem bregu.

Končno bi se kratko pomudili ob vprašanju, ki zadeva kontrolirano poimenovanje vin, t.j. možnost zaščite porekla vin. To bi vsekakor bilo lepo priznanje za naše vinogradnike, toda zelo verjetno bo treba najprej priti do združenja (konzorcija) pridelovalcev, nato do seznama dovoljenih trtnih sort in pravilnika za gojitev trt in predelavo grozdja. Šele nato se bo približal trenutek, ki bo ugoden za uresničitev tudi tega zadnjega cilja.

(se nadaljuje)

Novi predpisi o prepustnicah

Italijanska policija je 1. septembra pričela izdajati nove prepustnice za maloobsejni promet na podlagi Videmskega sporazuma.

Dosedanje prepustnice ostanejo v veljavi do predvidenega datuma zapadlosti. Zaradi tega novo listino izdajajo samo tistim, ki jim je stara prepustnica potekla, oziroma zaprosijo za prepustnico prvič.

Novo prepustnico so uvedli za olajšanje carinskega nadzorstva. Lastniki prepustnic namreč lahko gredo preko meje kolikokrat hočejo, medtem ko ostajajo omejitve za uvoz živil. Nova prepustnica ima obliko knjižice, ki je precej bolj debela od dosedanje. Knjižica obsega 48 strani z odrezki. Vsaka stran se nanaša na en mesec v letu in so tako predvidena štiri leta, čeprav prepustnica velja samo tri leta. Eno leto več je predvideno zaradi tega, da odtrgajo odrezke že ob izdaji za tisto obdobje, v katerem prepustnica še ni bila izdana, tako na primer za osem mesecev ob izdaji 1. septembra. Zapadlih mesecev namreč ni mogoče izkoristiti v kasnejšem roku. Treba je tako dodati, da ne bo mogel izkoristiti v oktobru odrezkov za september, kdor jih ni porabil v predvidenem mesecu.

Stran vsakega meseca je razdeljena na štiri odrezke, po eden za vsak teden. Pri pregledu na meji bo carinik odtrgal enega ali dva odrezka, kolikor bo pač imetnik prepustnice uvozil blaga, to je polovično kvoto ali

celo kvoto, ki je predvidena za 14 dni. Kvota so namreč predvidene za 14 dni ne glede na število prehodov.

Kar zadeva živila in pijače, naj spomnimo, da so razdeljeni na tri skupine: prepovedano blago, količinsko omejeno blago in blago za prost uvoz, a z valutno omejitvijo v znesku 10 tisoč lir na mesec.

Prepovedan je uvoz (namreč s prepustnico) kave, sladkorja, masla, likerjev in žganja.

Količinske omejitve veljajo za zelenjavo, sveže meso, suho ali prekajeno meso, sir, vino in jajca. Omenjeno blago je dovoljeno uvoziti na 14 dni v naslednjih količinah:

zelenjava — 12 kg; sveže meso — 1 kg, suho ali prekajeno meso — 1 kg, sir — 2 kg, vino — 4 litre, jajca — 15 kosov.

V tretji skupini s prostim uvozom so vsa druga živila in pijače ter zanje velja — kot rečeno — le valutna omejitev v znesku deset tisoč lir na mesec. Med to blago na primer spadajo: stročnice (fižol itd.), ječmen, ajda, sveže ribe, riž, testenine, pomaranče in limone, mleko in zasirjeno mleko, olje, perutnine.

Precej nejasnosti vlada glede uvoza perutnine. Zato naj pojasnimo, da perutnina (piščanci, purani itd.) ne spada pod postavko »sveže meso«, ki je količinsko omejeno. Poleg govedine je dovoljeno uvoziti perutnino, a za slednjo velja že omejena valutna omejitev 10 tisoč lir.

MIHA IN JAKA

(Napisala Marija Martinuzzi)

(nadaljevanje)

Po tem prvem poskusu sta potem vsak dan enkrat lahko zapustila kletko in se podila po sobi ter se zabavala po mili volji. Obešala sta se na vrhico visoko v zraku in visela z glavica-ma navzdol, potem sta kar naenkrat spet zletela in zdivjala. To je bila zanju najlepša ura dneva. Nekoč pa sta, ko sta spet letala, zadela v okno. Nista videla, da je steklo, in sta mislila, da je tudi tam zanju pot odprta. Padla sta na okensko polico in začudeno gledala. »Ojoj, Jaka, kako sem se udaril!« je tožil Miha.

»Tudi jaz, pa zaradi tega ne tarnam kot ti. Toda poglej, kaj pa je onstran te zapreke? Ali vidiš, kako je lepo, pa polno naših sovrstnikov je tam zunaj. Srečni oni, ki lahko svobodno letajo, midva pa morava čepeti tu.«

Mihec pa je tresoč se odgovoril:

»Jaz pa mislim, da je zunaj mraz, Jaka, in kje bi dobila hrano in kje bi spala?«

»A jaz bi vseeno le rad enkrat pogledal, kako je zunaj, in če mi ne bi ugaјalo, bi se vrnil,« je vztrajal Jaka.

Nekega dne pa je okno ostalo po pomoti odprto in ko sta Miha in Jaka zletela iz kletke, je Jaka takoj izkoristil priliko in jo popihal. Ubogi Mihec ni vedel, kaj naj stori.

»Kaj bo sedaj z Jakom?« si je mislil in da bi ga posvaril, naj ne odleti predaleč, je odfrčal za njim.

Brrr! kakšen mraz je bil zunaj, pa tako je pisalo, da je stara hruška na vrtu žalostno je-

čala pod močnimi sunki vetra. Miha je na vse grlo klical svojega brata.

»Jaka, Jaka, pridi nazaj!«

Jaka pa je letal in letal in ni slišal ničesar. Potem se je vsedel na jablano, da bi se malo odpočil:

»Kakšen ptič pa si ti?« se je čudila jablana.

»Take čudne barve še nisem videla. Ti prav gotovo nisi od tu. In kaj počenjaš na tem mrazu? Pa še tako mlad si še, pri mami bi ostal!«

»Kako pa govoriš z menoj!« se je hudoval Jaka. »Jaz sem papagai, da veš, in sem plemenitega rodu; pa tudi dovolj sem star, da delam, kar jaz hočem.«

»Kar nič se ne repenči,« je rekla jablana, »boš že videl, kaj bo s teboj, če se takoj ne vrneš domov.«

Medtem je pa Mihec žalostno klical svojega bratca in ni vedel, kje naj ga najde. Letal je od drevesa do drevesa, od strehe na streho, gledal in vpil:

»Jaka, Jaka, kje si!« Ubožček pa ni videl, da se je zelo oddaljil od doma in da je zašel v čisto tuj vrt. Ves utrujen se je vsedel na drevo, tedaj pa je zaslišal nad seboj plahutanje s peruti, pa ni bil Jaka, ampak velik črn ptič. Sovražno je gledal Miho, ki se je tresel kot šiba na vodi. »Kdo pa si ti, čudna stvar, spaček s tako grdim zakrivljenim kljunom. Pritepenec, če se mi takoj ne spraviš od tod, ti poravam vse tisto našarjeno perje,« mu je grozil.

Miha ni nič rekel, a zbral je vse svoje moči in zbežal pred črno pošastjo. Toda kam sedaj?

Miha je bil že čisto trd od mraza, in skoraj ni mogel več letati, a brata je hotel najti za vsako ceno. Tedaj pa je močnejše zapihalo in sunek vetra je vzdignil Miho in ga nesel po zraku. Papagajček je že mislil, da ga bo konec; zadel je ob vejo in padel na tla. Tedaj pa je zaslišal nad seboj znano čivkanje: pogledal je kvišku in videl Jaka na veji, visoko nad seboj.

»Jaka, Jaka, pridi sem, jaz sem tukaj!«

Ne morete si misliti, kako je bil Jaka vesel, ko je zaslišal svojega bratca. Tudi ta je bil že čisto ozebel in se je komaj še držal na veji. Spustil se je k Mihcu in vsa srečna, da sta spet skupaj, sta se objela, potem pa sta se stisnila drug k drugemu, in vsa tresoča se čakala, kaj bo.

Tedaj pa ju je skrbna roka dvignila, ju položila v košarico in kmalu sta se znašla v rojstni kletki. Pošteno sta si oddahnili in želja, da bi še kdaj ušla, ju je docela minila.

KONEC

—o—

MIROVNI ZLOČINCI

Sodni dvor v severnoameriškem mestu Harrisburgu je obsodil katoliškega duhovnika Philipa Berrigana na osem let zapora zaradi njegove mirovne propagande. Iz istega razloga so prisodili eno leto zapora tudi redovnici Elizabeth Allister. Poleg obtožbe zaradi mirovne propagande so jima naprtili še namero o ugrabitvi predsednikovega svetovalca Kissingerja.

Ni pa jasno, kako naj bi pater in redovnica izvedla ugrabitev svetovno znanega diplomata.

F. J. - 117 S M R T V POMLADI

»Prinesla ti bom pivo,« je dejala. »Črno ali svetlo?«

»Svetlo.« Kmalu je bila spet nazaj z vrčkom penečega se piva v roki.

»Bi tudi kaj jedel? Golaž?«

»Ne. Sem večerjal že v Ljudski kuhinji.«

»Hodiš vedno tja jest?«

»Ja.«

Sedla je nazaj k njemu in položila zagoreli roki v kratkih rokavih v naročje. Zdela se mu je nekoliko shujšana, odkar jo je zadnjič videl.

Prinesla mu je pivo in potem sta se še dolgo pogovarjala o domačem kraju in drugem. Tako čudno se mu je zdelo, da sedi Kuna zdaj tu pred njim, v Ljubljani, ko pa je bila njena podoba v njegovih mislih tako povezana z domačo vasjo in s štajerskim poljem. Spet se je spomnil njenega bežanja in skrivanja med visokim, še zelenim žitom, ko jo je podil na poti iz šole, njenih močnih, zagorelih rok, s katerimi se držala košaro na glavi, in s kakim dopadernim so mu pogledi kljub trdnemu sklepu vedno ušli k njenim krepkim bocom in lepim zagorelim nogam, kjer pa se je nad notranjo stranjo kolen začnela snežno bela koža, ko je kot dijak hodil mimo njihovega doma in je ona sklonjena kaj okopavala na vrtu, ne da bi ga videla ali pa se je nalašč obrnila v stran, ker jo je bilo sram pred njim. Naslednje jutro se je v cerkvi vedno mučil z mislijo, ali niso bili njeni pogledi in njegove misli ob takih srečanjih tako grešni, da ne sme brez spovedi k obhajilu. In zdaj sedi pred njim tista Kuna, s prav tako milimi zelenkasto sinjimi očmi, kot jih je imela kot majhna deklica, a velika in močna, z napetimi prsi pod jopico, ki pa bi rada živela in si služila v Ljubljani, kot natakara in v tej gostilni.

»Ali boš ostala tukaj?« je vprašal in se ozrl naokrog. Bila je ena tistih gostiln, kjer je bilo navadno zvečer precej živo.

»Ne vem. Sprejela sem pač, kar je bilo.«

»Morda boš našla kaj boljšega. Iskal bom tudi jaz...«, je obljubil in na tistem spet občutil sram zaradi svoje prejšnje brezbriznosti do njene prošnje.

»Zaenkrat res ni treba. Mogoče bom kar zadovoljna tu, saj se mi zdijo prijazni.«

Vedel je, da ni razvajena.

Vprašal jo je tudi o materi. Povedala mu je, da je bila pri njej, preden se je odpeljala v Ljubljano, in da ga mati pozdravlja. A že prej je bil opazil, da skuša nasproti njemu vedno omiliti materino še ne preboleno zagrenjenost zaradi njegovega izstopa iz bogoslovja. Vedel je, da bi rada, da bi se dokončno poravnala ta zamera med njima. Bogle, ali ve tudi za Majdo? je pomislil. Morda ji je mati kaj povedala.

Ob misli na to je začutil nekako zadrego, ki si je ni znal ali ni hotel pojasniti. Rajši ni razmišljal o tem. Vedel je le, da je vesel, da sedi pri Kuni in lahko govori z njo, in vendar jo je nehote primerjal z Majdo. Kako sta različni, je pomislil: iz Kune je žarela zdrava čutnost, bližnja in preprosta, a omamna, v Majdi pa je bilo nekaj skrivnostnega, nedojemljivega, daljni obet čudovite sreče hkrati s slutnjo brezmejnne žalosti.

V sredo zvečer je počakal Majdo pred stolnico. A ni mogel vzdržati do dogovorjene ure in je bil tam že eno uro prej. Videl jo je, ko je prišla z notnimi zvezki v roki, a se ji ni pokazal, ostal je skrit za uličnim vogalom. Spet mu je začelo srce nemirno utripati, ko jo je zagledal. Bil je še svetlo in ugo-

tovil je, da je postala čez počitnice močnejša, bolj ženska; morda je tudi še nekoliko zrasla; ob pogledu nanjo je imel mešan, boleč občutek, da mu je bližnja in tuja hkrati; hrepenel je po srečanju z njo in hkrati se ga je skoraj bal v podzavestnem strahu pred novo negotovostjo in novo bolečino.

Čez eno uro se je vračala. Pospremil jo je do doma; bila je prijazna, a vendar je imel občutek, da se mu nekako izmika. Ves čas je čutil, da je med njima nekaj tujega, ne do konca povedanega in nerazjasnjene, kakor da so besede med njima vedno le slučajne in ostajajo neke na površju ter ne prodrejo v dušo in srce. In s tajno nevoljo je čutil, da je z njim prav tako kot z njo. Morda ona ni hotela, da bi izginila tista tajna, nevidna stena med njima, on je pa ni znal odstraniti in zato se je na tistem jezil sam nase.

»Ali te lahko še kdaj počakam?« je vprašal, ko sta prišla v bližino njenega doma.

»Lahko, zakaj ne?«

»Ne vem. Zdiš se mi nekam daljna, hladna... ne vem, kako bi to označil...«

Zasmejala se je.

»Taka sem pač... Treba me je vzeti takšno, kakršna sem...«

Potem pa se je zresnila.

»Takšna sem najbrže po svoji naravi... Ali pa sem preveč razvajena in samoljubna. Skušala se bom poboljšati.« Pustila je, da jo je poljubil, a ko jo je hotel še enkrat, se mu je izmaknila in stekla proti hiši.

»Na svidenje!«

»V sredo?«

»Ja.«

Prepozno se je spomnil, da mu je dejala, da ima klavir dvakrat na teden. Morda v petek? Tako bo moral čakati na prihodnje srečanje z njo cel teden. A zakaj ga ni sama spomnila, da bi se lahko videla tudi prej?

(dalje)